

KÖKTÜRK Erol, “Metropol Akademi, Büyük Kültürler Kentlerde Yaratılır, Prof. Dr. Doğan KUBAN ile Söyleşi”, *Today’s Metropol Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 7, Aralık 2007, s: 104-112.

METROPOL KENT KÜLTÜRÜ ve YÖNETİMİ DERGİSİ
-FORUM-

Prof. DOĞAN KUBAN ile SÖYLEŞİ
(16.11.2007)

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesinde, değerli hocamız Prof. Doğan Kuban’la birlikteyiz. Metropol dergisi adına, kentler üzerine bir söyleşimiz olacak kendisiyle. Hocam, zaman ayırdığınız için teşekkürler öncelikle, sağ olun.

“Kent kültürü bilgisi” diyorlar size. Bu nitelemeyi nasıl ele alıyorsunuz?

Prof. Dr. DOĞAN KUBAN- Benim haberim yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bazı yazarlar böyle diyorlar.

Prof. DOĞAN KUBAN- Aslında ben uzun süre tarihle uğraştığım için, tarih denilen şeyin kültürden bağımsız bir şey olmadığını söyleyebilirim. Dolayısıyla, her şeyi belirli bir kültür ortamının ürünü olarak anlamaya çalışıyorum. Dolayısıyla, kent de onlardan bir tanesi. Tabii, her şeyi oluşturan bileşenler sayısız, o başka; ama bir noktada, kültür denilen, yani insanın çevresini anlamak için ürettiği düşünce veyahut onu kullanmak için ürettiği araçların tümü kentte karşımızda olduğu için, onun içinde yaşadığımız için ve dünya tarihine baktığımız zaman, bütün büyük kültürlerin kentlerde yaratıldığını da bir hatırlarsanız, bu kültürün niteliğini anlamak, kenti ve toplumu anlamak en önemli şey.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu konuda sizin yıllardan bu yana verdiğiniz emekler birçok insanın gözünde sizi bilge konumuna oturttu. Güzel bir duygu herhalde.

Prof. DOĞAN KUBAN- Ben, kimsenin benim hakkımda ne düşündüğünü pek bilemiyorum. Düşünmek bile bir bilgeliktir aslında.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, “Hangi Kent, Hangi İnsan” başlıklı makalenizde diyorsunuz ki, “Adı kent olan yerleşmeler artık bizim bildiğimiz kentler değil.” Bugünkü İstanbul’un, kitaplarda yazılan ve planları yapılan eski kentle ilgili, “Sadece adında kalmış” diyorsunuz. Bizim bildiğimiz kentler nasıl kentlerdi?

Prof. DOĞAN KUBAN- Bizim bildiğimiz kentler soyut, yani kitaplarda okuduğumuz kentler. Çin’i, Arabistan’ı o kadar iyi bilmiyoruz; Türkiye’yi biliyoruz, biraz da Avrupa’yı biliyoruz. Zaten kentle ilgili kuramsal bir düşüncenin geliştiği yer de Avrupa. Avrupa’nın özellikle son 300 yılda dünyaya çıkardığı ve bizim de orada eğitildiğimiz kentler var. Tabii, bunlar bir bakıma düzenleriyle, müzeleriyle, kitaplarıyla, insanların davranışlarıyla filan soyutlanabilecek şeyler, bir bakıma da özellikle küçük kentlere gittiğiniz zaman farkına vardığımız uygarlık görüntüleri. Onlarla mukayese ederek, “İstanbul şöyledir, İzmir şöyledir” diyoruz. Aslına bakarsanız, paradigma Batı’da oluşturulmuş bir paradigma; ama bu demek değildir ki, bizde kent yoktur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- O paradigmayı biz nasıl almışız peki, yanlış mı almışız?

Prof. DOĞAN KUBAN- Biz alamamışız.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hâlâ alamadığımızı mı söylüyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yani şunu anladık ki: “Bizim kendimize özgü bir kültürümüz var, kendimize özgü kentimiz var, köyümüz var, yapımız var” filan değil, olmuyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Olmuyor mu?

Prof. DOĞAN KUBAN- Belki de hiç olmayacak.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hiç olmama olasılığı var mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Var, var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hangi koşullar gerçekleşirse hiç olmayacak?

Prof. DOĞAN KUBAN- Şimdiki koşullarda olmayacak. Çünkü bir şey var, onun üzerine birisi bir şey koyuyor; sen de ona özenip bir şey yapıyorsun, ama o değil o henüz. Sen, onun üzerine onun şeyini koyamıyorsun; çünkü temeli yok. Birisi böyle çıkmışsa, seninki böyle böyle çıkıyor. Kişi olarak oluyor, ama toplum olarak herhalde çok zor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Oraya geleceğim, ama yalnızca bir ara soru olarak kabul edin lütfen; o nedenle mi kentleşme kavramına çok önem veriyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kentleşememe kavramı.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Evet.

Prof. DOĞAN KUBAN- Sürat de burada çok etkili. Düşünsenize, ben üniversiteyi bitirdim 8 bin nüfuslu bir İstanbul'da, bugün 15 milyon civarında. Bir köylü geldiği zaman, kentsel davranışı ne kadar zamanda benimseyebilir?

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ne kadar zamanda benimser?

Prof. DOĞAN KUBAN- Şimdiye kadar benimsemedi. Kendi alışkanlıkları var, davranışları var, ekonomik sıkıntıları ve bağlantıları var, istismar edilen tarafı var, dünya tarafından yönlendirilen hareketler var. Bütün bunların bileşeni olarak, birdenbire karşınıza Anadolu bir adam çıkıyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama artık köylü de değil o.

Prof. DOĞAN KUBAN- Köylü de değil kesinlikle, köylü değil; köylü de değil o, kentli de değil, arada kalmış bir mahluk. Kolay yönlendirilebilen, ekonomik sıkıntılar içinde yaşayan birisi, köylü de değil.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama buna güvenilmez diyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Hayır, kesinlikle güvenilmez. Bu, yalan da söyler, ahlaksızlık da yapar, her şey olabilir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, oraya özel olarak geri dönmek istiyorum; ama şu tarihsellik konusuna birazcık eğilelim istiyorum. Siz diyorsunuz ki, “Biz, Batı'daki paradigmayı tam da alamadık.” Dolayısıyla, Osmanlı'dan devraldığımız bir kentleşme geleneğimiz yok mu bizim o zaman? Yani Cumhuriyetli olmadık mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Olamazsın. Atatürk ne yapsın; Birinci Dünya Savaşı, Balkan Savaşı, ondan sonra Kurtuluş Savaşı, ondan sonra dünya ekonomik buhranı, ondan sonra zaten ölüp gitmiş.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama hocam, şimdiki yönetimler de diyorlar ki, “Osmanlı yönetimine geri dönelim.”

Prof. DOĞAN KUBAN- Onlar kaçık, çünkü Osmanlı dönemi diye bir şey yok. Osmanlı dönemi, baktığınız zaman, bilimde sıfır, teknolojiye sıfır, felsefede sıfır, edebiyatta sıfır, sanatta bir şey var; sanatsız toplum olamıyor. Ama Avrupa'yla mukayese ettiğiniz zaman, her şeyi satın almış, her şeyi. Mühendisini, teknolojisini, silahını satın almış, bugün her şeyi satın alıyor. Amerika'dan adam getirip gökdelen kuruyor. Kendi adamına güvenmiyor, aptal bir adamı getiriyor, gökdelen yaptırıyor. Dışarıdan almadığımız bir şey mi var bizim, kendimiz mi üretiyoruz?! Öyle bir şey yok ki.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu kadar mı kötüyüz?

Prof. DOĞAN KUBAN- O kadar kötüyüz. Tarihteki gelişmelere, “İyidir, kötüdür” diye bakmak doğru değil. Geriyiz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Biz, 1923'te nasıl bir kentleşme devralmıştık?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kentleşme var, Osmanlı'nın kendi kenti var; ama toplumun tümü köylü ve o kent bu köylünün kenti. Aslında onu tahlil etmek çok kolay değil. Bir süre çok da zengin, dünyanın haracını alıyor. O zaman o kendine özgü bir şey yaratıyor tabii. O yaratmanın bizim tarihçiler tarafından çok iyi anlaşıldığı kanısında değilim; özellikle kültür tarafı çok eksik. O nasıl bir model, o model nasıl bir adam yaratmış? Tabii, teker teker okuduğumuz zaman bir şeyler anlıyoruz; ama onu bir paradigma, Osmanlı paradigması diye anlatmakta zorluk çekiyoruz. O zaten bozulmuş 18. Yüzyıldan sonra. Mütemediyen, “Askerimizi kurtaralım, vatani kurtaralım, sultanı kurtaralım” filan diye diye, dayak yiye yiye 20. Yüzyıla gelmişiz. 19. Yüzyıla baktığınız zaman, bu kadar büyük mimari yaratan Osmanlı... “Nerede Türk mimarlar?” dersin, yok. Türkler yapmıyor İstanbul'u, kimler yapıyor; Ermeniler, Rumlar, İtalyanlar, dışarıdan gelen adamlar yapıyor. Modelimizi nereden alıyoruz? Camilerimizi değiştirmişiz, saraylarımızı değiştirmişiz, Topkapı Sarayı'nı bırakmışız, evlerimizi yaparken Fransızların diktiği apartmanları taklit etmişiz, mühendislerimi Fransız, doktorlarımız Alman. Öyle değil mi, tersi var mı bunun?

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Yok.

Prof. DOĞAN KUBAN- Hangi Osmanlı'ya döneceğiz, Sultan Süleyman'a mı? Kimsenin bir yere döndüğü yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, bize en çok öğrettiğiniz şey tarihsellik kavramı. Kendi uzmanlık alanınızda, mimarlıkta ve uğraşlarınızda hep olaylara bu tarihsellik penceresinden bakıyorsunuz. O pencereden baktığınız zaman, bizim ülkemizdeki kentlere ve kentleşmeye baktığınız zaman, en önemli eşikler olarak hangilerini görüyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Ben, elektriksiz İstanbul'da yaşadım. Ben, aslında Anadolu'da büyüdüm de diyebilirim; çünkü benim babam askerdi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Babanızın görevinden dolayı.

Prof. DOĞAN KUBAN- Tabii. Aslında ben üçüncü sınıflı Elazığ'da okudum, dördüncü sınıflı Eğridir'de okudum, altıncı sınıflı Denizli'de okudum, lisenin geri kalanını Ankara'da okudum. Ankara da o zaman 150 bin nüfuslu küçük bir yerdi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu, yaşamınızı ne kadar belirledi hocam?

Prof. DOĞAN KUBAN- Beni bilinçli yapan o, yani Anadolu. Anadolu'yu çok severim ben, çünkü orada yaşadım. Yani o başka bir olay.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama çocukluğunuzun cennetlerine büyüdüğünüz zaman gittiğinizde, yine cennet miydi oralar?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yok, şu anda cennet değil. 15 bin nüfuslu Denizli olmuş 500 bin, cennetle âlâkası yok, onlar yok oldu artık da; ama o zaman için cennetti bana göre.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Eşikleri konuşuyorduk.

Prof. DOĞAN KUBAN- Çok eşikler olduğunu sanmıyorum. Mimari üslupların değişmesinde birtakım eşikler var; mesela, 18. Yüzyılda var. Eşikler var. Aslında Avrupa örnek olmaya başlar başlamaz, birdenbire İstanbul'un şeyi değişiyor. Saraylar var mesela. 100 bine yakın yabancı yaşıyor Osmanlı'da. Sefaretler filan, bunların hiçbiri Osmanlı değil; daha doğrusu, hepsi Osmanlı da, hiçbiri eski geleneğin üzerinde ortaya çıkmış şeyler değil. Büyük bir hızla 19. Yüzyılda zaten değişmiş. Değişiklik varsa 19'da. 18. Yüzyılda başlamış, 19. Yüzyılda kesinleşmiş bir şey. Ama sınırlı bu, Anadolu'ya nüfuz etmemiş. Anadolu'da belki dışarıyla etkileşen şeylerde var, yoksa yok. Ama 19. Yüzyılda Safranbolu'da var; çünkü Safranbolu düzenli bir yer veya İstanbul'la ilişkisi var filan. Ama yine de Anadolu, yani Avrupalı değil henüz. Mesela, 18. ya da 19. Yüzyılda kendisine bir ev yaptırmış bir kişinin duvarlarında resimler filan var, böyle şeyler var. Tabii, hayatı değiştirmiyor o, sadece görsel bir şey getiriyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, “Avrupa girmemiş” diyorsunuz; Avrupalı olmak zorundalar mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kendileri öyle hissetmişler, onlara mecbur kalmışlar. Avusturyalılara yenilince...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Yani Avrupa'nın girmesi gerekmiş, öyle mi diyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Mesela, sizin donanmanızın başında ya Kuzey Afrikalılar var, ya İtalyan var. Osmanlılarda tüccarların büyük bir kısmı Ermeni, doktorların büyük bir kısmı Yahudi; yani imparatorluk bu. İşe yarar adam, kim olursa olsun. Osmanlı'nın kendisi de “Ben Türk'üm” dememiş ki.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama Cumhuriyet biraz daha farklı.

Prof. DOĞAN KUBAN- Cumhuriyet çok farklı.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Cumhuriyet dönemine tepeden baktığımız zaman, kentleşmeye ve kentlerimize baktığımız zaman, orada bir eşikler tanımı yapmıyor mu?

Prof. DOĞAN KUBAN- Var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama o da kısıtlı. Ama son zamanlarda biz şöyle bir şey yapmaya başladık: “Euro city” diye yazmaya başladık girişlere, moda oldu. Euro city yapma diye bir hastalığımız var galiba.

Prof. DOĞAN KUBAN- Euro city diye bir şey yapmamıza imkân yok. Euro city, bizimkine hiç benzemiyor. Beyoğlu, dünya çapında bir yer. Orası müze gibi bir yer. Avrupalılar Dubai'yi

kendilerine merkez yapmışlar. Dubai'deki dongsuz herifi çağırıp, "Buraya para ver de, bir gökdelen dikelim" filan gibi şeyler yapıyoruz. Acayip çelişkiler var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama vazgeçemiyoruz hocam. O bağımlılık nedir? Ama bir hukuk da çalışıyor aslında, yani Dubai Towers'ta. Fakat Büyükşehir Belediye Başkanı geçenlerde yine açıkladı, yani "Bu sürecin devam etmesini bekliyoruz" dedi.

Prof. DOĞAN KUBAN- Vazgeçemezler de, yani onların bağları ekonomik olarak sıkı bir şekilde bağlanmış.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, bir yazınızda diyorsunuz ki yine, "Başlıca büyük kentlerin kimliklerini değiştiren büyük ve kökten hamleler ya da imar hareketleri yaptık, kendi tarihimizi zorlayıp tahrip ettik. Türk toplumu, Avrupalı olmak bir yana, kentli bile olmadan Ümraniye'yi, Üsküdar'ı yuttu diyoruz." Yani bir kimliksizlikten ya da kimlik yitirmeden ya da bir değişimden söz ediyorsunuz. Değişim değil de, başkalaşım belki.

Prof. DOĞAN KUBAN- Değişim tabii.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Yani önemsiyorsunuz kentlerin kimliğini. Nedir ki kentin kimliği dediğiniz kavram?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kentin kimliği vardı, hala var. Fiziksel kimliğinden söz ediyorum. New York'ta bir Amerikalı öğrenci, benim güzel bir lokantaya götürdüler, gökdelenlerin arasında en üst katına. Seyrettiğimiz şey birtakım böyle böyle kuleler, başka bir şey yok. Ondan bir süre evvel Taksim'deki otelin en üst katından –ramazan veya bayramdı galiba- İstanbul Limanı'nı seyrediyorum. Hala olağanüstü bir şey. Ben New York'a gittiğim zaman, beni oraya götürdüler. "Ne kadar güzel, değil mi?" filan diyecekler bana. Güzel filan değil, enteresan. Ama ötekinin denizi, silueti, ışıkları filan düşündüğün zaman... Orada Amerikalı mimar bana dedi ki, "İyi, ama elmayla armudu mukayese ediyorsun sen."

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bizim Anadolu'muz aslında bu konuda daha...

Prof. DOĞAN KUBAN- Ben Anadolu'yu çok sevdim. Anadolu kendi kimliğini yaratmıştır. Anadolu'nun bütün şehirleri karakter sahibiydi. Girdiğin zaman, başka bir uygarlığın yeri. Çin'de aynı şeyi görmezsin, Hindistan'da göremezsin, Arabistan'da göremezsin, İran'da göremezsin. Yani kendimize özgü bir şey yarattık biz. Ama bizim mimariye ve şeye karşı tavrımız Amerikalılarınki gibi değil; biz daha sınırlı, ekonomik şeyleri çok abartılı olmayan... Belki dinin de etkisi vardır. Yani daha kısıtlı bir fiziksel çevreyle yetinmişiz. Avrupalı böyle değil; Avrupalının Roma'dan gelen bir şeyi var, bizde o yoktur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- İhtişam.

Prof. DOĞAN KUBAN- Evet.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, di'li geçmiş konuşuyorsunuz, "Kentlerimizin kimlikleri vardı" diyorsunuz. Ne zamandan sonra bunlar yok olmaya başladı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Apartmana girince.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Tarih olarak nasıl bir tarihleme yapıyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- 1950'lerden sonra, 70'lerden sonra. Yani Türkler Avrupa'ya gittiler, geldiler. 50'lerden sonra, İkinci Dünya Savaşından sonra birdenbire Amerika dünyaya egemen oldu, Amerika mimarisi dünyaya egemen oldu. Eğitime de egemen, hepsine egemen oldu.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Direnebilen kentimiz yok mu?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Yani şu anda Türkiye'deki kentlerin hiçbiri...

Prof. DOĞAN KUBAN- Eğer sanayi girmemişse diremiştir, yoksa yoktur. Ankara yok, İstanbul yok, Manisa yok, Adana yok, hepsi yok oldu.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Kars da direnemedi.

Prof. DOĞAN KUBAN- Kars'ta sanayi yok, Kars direndi. Mesela Safranbolu, biraz kenarda köşede kalmış yerler var. Bir de Mardin filan gibi yerler kaldı ancak. Ama girdiği anda bitiyor. Mesela, Diyarbakır çok nefis bir şehirdi, ama şimdi apartmanlarla doldu. Boğaziçi bitti, Üsküdar bitti, bir Beyoğlu var. Biz 1/200'ü bütün ahşap mahallerde yok ettik. Yani apartmanların sanki her yere yayılması yetmiyormuş gibi, içeriye girip, Fatih'in bütün ahşap evlerini yıkıp, yerine apartman yaptık.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama Batılı da olamıyor.

Prof. DOĞAN KUBAN- Olamaz zaten. Ben şimdi sizi taklit etmeye çalışsam, sizin gibi olabilir miyim? Sizi yorumlarım. Yorumlamanın da bir derecesi var tabii. Yorumlarken, eğer ben sizden daha cahil bir adamsam, o algılama sınırları içinde bunu yaparım.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ne olacak peki? "Bütün kentlerimiz kimliksizleşti" diyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Bu apartmanlar Avrupa'da yok ki. Kötü taklit filan olduğu için. Yoksa, kimliği olmaz olur mu? İstanbul'daki şey nerede var; yok ki. Bu apartman biz özgü, bu şehir bize özgü, insanların davranışları bize özgü. Yani bunlar Türkiye'ye özgü. Geçen gün Kağıthane'ye gidiyordum. Apartmanlar, camiler, o binalar, hepsi çirkin.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama Sadabad'dı orası hocam.

Prof. DOĞAN KUBAN- Eskiden Sadabad'dı, bir karakteri vardı. Şimdi Kağıthane'ye bir girip çıkın bakalım, ne oluyor!

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Giriyorsunuz da, çıkamıyorsunuz galiba, öyle mi?

Prof. DOĞAN KUBAN- Çıkıyorsunuz tabii ıkına sıkına, ama...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, yine bu kentleşme kavramı üzerinde dururken, yine bir yazınızda diyorsunuz ki, "Kentleşme zorluğu çekenler, bunun kürk kaftan üzerine işporta kravatu takmak türünden bir davranış olduğunu anlayamıyorlar. Bunu anlayamadıkları için, biz de kentleşememe kavramını ürettik." Kentleşme diyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Küçük bir yerden birdenbire gelmişiz, milyonlarla beraber yaşıyoruz. Mesela, geçenlerde öyle bir makale yazmıştım. Adamlar çıkıyor, altında külüstür bir araba. Kasımpaşa'nın etrafında pazarlar var; oradan geçiyor, Kapalı Çarşı, oradan da geçiyor, ondan sonra TEM Yolu'na giriyor. Ta en eskisinden en yenisine hepsi yan yana yaşıyor. Yani aslında biz, tarihi çok hızlı yaşıyoruz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu güzel bir şey değil mi hocam?

Prof. DOĞAN KUBAN- Güzel tarafları da var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- İlk çağlardan son çağa kadar, ana arter üzerinde yaşayabiliyorsunuz ya da siz, aslında bu kentliye bunu yakıştırıyorsunuz; ama bunu yaşadığının da farkında mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Değil. Belki hiç farkında olmaz; çünkü adam Kapalı Çarşı'dan yahut semt pazarından çıkıp Capitol'e gidiyor. Geçen gün Hindistan'dan çok ünlü bir mimar geldi, benim arkadaşım. Gidip bakmışlar Türkiye'deki o şeye. O diyor ki, "Yahu, orada bir yemek reyonu var, inanılmaz bir şey." Bu bir ilerleme tabii. Biz, bakkaldan ekmek vesaire alarak büyüdük. Öyle bakkallar bundan 20-30 sene evvel yaşıyordu; ama akıl almaz bu boyutsal değişmeye insan nasıl dayanır, kimliği nasıl değişir, ben ne bileyim.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, orada şunu merak ediyorum: Siz, bu kentleşememe kavramı üzerinde dururken, bu kırsal kökenlilerin, daha doğrusu kırsal kültür sahibi olanların bilgi temelinden yoksun biçimde bütün bunları yaşadıklarını söylüyorsunuz. Yani aslında onu yaşıyor, ama algılamıyor.

Prof. DOĞAN KUBAN- Algılıyor, ama kendine göre; yani o algılama rasyonel değil. Algılıyor, algılamaz olur mu? İstiyor da, otomobil istiyor, cep telefonu istiyor, onu istiyor, bunu istiyor, her şeyi istiyor. Televizyon seyrediyor, başka dünyalar görüyor; fakat o dünyayı meydana getiren bileşenleri, bilgileri, duyarlılıkları, estetik şeyler hiç beraber değil. Etkilenmez olur mu? Korkuyor bir de belki, ama istiyor da. Yani onu algılayamıyorum; çünkü ben, o adam değilim, o adam da ben değil. Ama birdenbire dünyanın en ileri şeyiyle televizyonda karşılaştığı zaman... Bunu psikologlar araştırmalı.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Onu söylüyorsunuz bir yazınızda, "Sosyologlar ve psikologlar bu insanları tanıtacak çalışmaları henüz yapmadılar" diyorsunuz, "Düşünceleri her kalıba giriyor" diyorsunuz. Böyle kaypak bir yapı mı var karşımızda?

Prof. DOĞAN KUBAN- Hiçbir değer yargısı yok. Adam Almanya'dan geliyor, bizim güzel dediğimiz köy evini yıkıyor, apartman diyor mesela. Dolayısıyla, orada akıl almaz değişmeyi zaten görüyorsunuz, İstanbul'da da görüyorsunuz. Giyimi kuşamı da öyle. Siz ne kadar ileri giderseniz gidin, Afrikalı kabile reisi uyar olamaz ki.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, burada şöyle bir kavramla da karşı karşıyayız, sizin deyişinizle yine bunu söylemek istiyorum: "Kentleşememek ya da kentleşmek dediğimiz şey, İstanbul'un Paris ya da Romalı gibi davranmasını istemek değildir" diyorsunuz. O zaman, bizim kentleşmemiz kendimize özgü bir kentleşme mi olmalı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Olacak, mecburi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Sizce, nedir onun parametreleri?

Prof. DOĞAN KUBAN- Ne bileyim?

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama siz bilmeyeceksiniz de kim bilecek?

Prof. DOĞAN KUBAN- Ben bilmiyorum. Eğitimden geçecek bir defa. Politikaya çok bağlı.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Umutlu musunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Umut tuhaf bir şey. Yani bugünden yarına niye umutlu olayım? Ben 80 sene yaşadım. 20 yaşından beri bilinçli olarak bu işin içinde nerelere geldiğimi görüyorsun. Tabii, fiziksel çevrenin değişmesi insanı değiştiriyor. Eğer ömründe hiç asfalt görmemiş bir adam asfalt görürse, onu kendi toprağından daha farklı algılar; ama onu kirletmeye devam eder. Ama bu nasıl olacak, ben bilemiyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- O kadar mı vahim durum?

Prof. DOĞAN KUBAN- Vahim değil. Ölümden daha vahim bir şey yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Doğan Kuban hocam, “20 yaşından beri bu gelişmeleri gözlüyorum ve içindeyim” diyen Doğan Kuban hocam, 20 yaşından sonraki dönemde, bu 60 yıl içinde hangi dönemlerde kendini en mutlu hissetti kent diye baktığımız zaman?

Prof. DOĞAN KUBAN- Bir kere, bugünkü kadar bilinçli miydim, onu sormak lazım. Öğrenene kadar epey zaman geçiyor. Ama ben hep mutluydum aslında. Sürdükçe, var oldukça, mutsuz olmak için bir sebep yok. Yani ben, düşüncemi takdim edebildiğim sürece mutluyum. Benim mutluluk tarifim bu.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama bu çok içsel bir şey değil mi?

Prof. DOĞAN KUBAN- Mutluluk da öyledir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Dışsallaştırırsanız onu.

Prof. DOĞAN KUBAN- Dışsallaştırmanın anlamı yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, yine kentleşme kavramına dönmek istiyorum izin verirseniz. “Kentleşmemek büyük bir enerji kaybıdır” diyorsunuz. Bu ilginç bir niteleme.

Prof. DOĞAN KUBAN- Bugünkü gazeteyi okursanız, yazdım, “Kentleşmemenin bedeli” diye. Ben, onun hesabını yaptım kabaca.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Nasıl bir hesap?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yüzde 10 eksik yaparsan bir şeyi -yüzde 10’dan çok daha fazla olduğuna eminim- zaten 5 senede Türkiye’nin 5’te 1 bütçesi gidiyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Rakam o kadar büyük mü?

Prof. DOĞAN KUBAN- Çok büyük, daha da büyük. Yani biz çok pahalı yaşıyoruz. Diyelim ki, arıtma tesisi yapıyorlar Boğaziçi’nde. Fiziksel boyutları var bu işin. 3 senedir aynı yeri 4 kere deldiler ve doğru dürüst hiçbir mühendislik şeyi yapılmamış. 3 yıldır bir boru geçirecekler. İndiriyorlar, çıkarıyorlar, 4 kere asfalt kapladılar, 4 kere soydular. Proje yok, mühendislik yok, kötü müteahhit filan. Bu yüzde 10 değil, daha fazla; ama yüzde 10 yaptığınız zaman zaten gidiyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Yüzde 10’un sonucu bile kötü.

Prof. DOĞAN KUBAN- Çok kötü.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, “Kendimizi aldatmaktan vazgeçersek” diyorsunuz. “Kentlerin Politik Mikropları” adlı makalenizde diyorsunuz ki, “Kendimizi aldatmaktan vazgeçersek.” Demek ki, kendini aldatan çok kimse var.

Prof. DOĞAN KUBAN- Yalan söylüyorlar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Genelliyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Bir kere, politika yalan üzerine kurulu. “Biz Amerika olacak, biz bilmem ne olacağız” deniliyor halka. Amerika'nın ne olduğunu söylemiyorlar. Nasıl Amerika olunacağını halk bilmiyor? “Nasıl olur; gökdelen yaparız” diyor. “Kim yapıyor o gökdeleni?” diyen yok ki. Gazeteler artık gazete olmaktan çıkmış.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama orada şöyle de bir şey var hocam: Kentlerin yönetilmesi kavramını düşündüğümüz zaman, bir taraftan da, HABITAT'tan bu yana, hiç olmazsa son 11 yıldır, “Dünyanın geleceği kentlerde” diye bir slogan var.

Prof. DOĞAN KUBAN- Eskiden de böyle bu; kimse kentlerin dışında uygarlık olduğunu iddia etmedi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama bizim şimdiki kentleşmemize geri dönersek...

Prof. DOĞAN KUBAN- Kentler doldu; çünkü para da orada yoğunlaşıyor, istekler orada yoğunlaşıyor.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Dünya nüfusunda şimdi kent nüfusuyla köy nüfusu da dengelendi; yani yüzde 50-50 olmaya başladı. Kentler artmaya başlayacak sürekli olarak. Dolayısıyla, önümüzdeki sürece baktığımız zaman, kentler ve kentleşme hep daha önemli olacak.

Prof. DOĞAN KUBAN- Tabii öyle olacak.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- O zaman, yönetim kavramı çıkıyor karşımıza. Siz, Türkiye'de kentlerin yönetilebildiğini söyleyebiliyor musunuz? Siz böyle bir iddia içindediniz; yani “İstanbul gibi bir kent planlanamaz” diyorsunuz, “İstanbul gibi devasa bir kent yönetilemez” de diyorsunuz. Ne yapacağız? Ama o zaman, İstanbul'u İstanbul yapan özellikler yok olmayacak mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yok olmayacak, çünkü İstanbul'u İstanbul yapan özellikler pozitif özellikler değil ki şu anda; İstanbul'u İstanbul yapan özellikler hep negatif özellikler. Bir adam çıkıyor, sıradan bir adam, politikacı; bir de bakıyorsunuz, İstanbul hakkında karar veriyor. O adam belki bir köyü bile idare edemez. Politika büyük sermayeyle işbirliği yaptığı için, politik sermayenin de tek şeyi para kazanmak olduğu için, milli sınır filan umurunda değil. Bu her yerde öyle, hemen hemen her yerde öyle. Dolayısıyla, ben niye inanayım bunun 15 milyonluk insanın sağlığı, mutluluğu bilmem neyi için çalıştığına. Yani ben, bugünkü dünya konjonktürünün insanların mutluluğu için çalıştığına inanmıyorum ki.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama burada çok net bazı eleştiriler yapıyorsunuz. Politikacıları, belediyeleri, hükümetleri sorumlu tutuyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Kararları onlar veriyorlar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bunu çok net bir biçimde ifade ediyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Karar mekanizmaları onların elinde değil mi? “Denizi kullanın da, daha kolay evimize gidelim” diyorum, hiç kimse bir şey yapmıyor. İnadına, tek kişilik arabayı daha fazla satmaya uğraşılıyor. Bir kere, trafiği allak bullak olmuş bir şehirde mütemadiyen tek şoförlü araba ilanı var her gazete sayfasında. Cumhuriyet de dahil, her yer dolu, değil mi? Egemen o.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Evet, pazartesi günleri Cumhuriyet'in araba sayfası...

Prof. DOĞAN KUBAN- Kararı veren biz değiliz ki, onlar. Biz bir şeye karar vermiyoruz. “Yeşil alan” diyorsunuz bir yere, adam gidip Migros yapmış oraya. Yani hiçbir şey bilim adamının kafasından çıkmıyor. Seminer başladı iki günlük, akademisyen dediğimiz adamlar da şapa oturdular.

Yani deli olmak işten değil. Yani saçma sapan şeyler. Akademi bitti, akademiyi satın aldılar zaten, içini boşalttılar. Neden? Sayı çoğaldı, para veremiyorlar, apartman kirası ödeyecek adam yok. Ben hep kirada oturdum profesör olana kadar. Hiçbir şey de kazanmadım, kimse bana bir şey vermedi. Herkes de aynı durumda olduğuna göre... Karı-koca çalışıyorlar, iki-üç tane çocukları olduğu zaman 2 bin 500 lirayla filan yaşamaları kabil değil. Dolayısıyla, devlet onları satın aldı, dışarılarda çalıştırıyor, özel okullar vesaire. Bu adamlar memur oldular. Profesör diye bir şey yok, memur hepsi. İçlerinde biraz daha bilimsel yaklaşanları vardır; fakat gerçekte, yaptıkları hiçbir şey insanların tümünü düşünerek, bilimi düşünerek filan yapılmış şeyler değil. O hale geldik. Tabii, bundan 60-70 sene evvel bu kadar akademisyen yoktu, bilim adamı da yoktu; ama daha entelektüeldi insanlar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Dönüp dolaşıp kentlerin yönetimi dediğimiz zaman, halka ve siyasetçilere geliyor söz. Diyelim ki, 2009'da yine bir yerel seçim yaşayacağız. "Değişmeyecek" diyorsunuz, değil mi? Bu kadar kesin söylüyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- O kadar kolay değişmiyor. Menderes'ten beri aynı şey, hiçbir şey değişmedi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- İnsanlar bilinçlenmediği sürece, bilgiyle buluşmadıkları sürece bir değişim olmayacak herhalde. Siz şunu diyorsunuz: "Trafikte gidemeyen bir toplu taşıma aracındaki bir vatandaş, oradaki bir gökdeline bakarken, 'Ben senin yüzünden gidemiyorum şu anda' diyemiyor." Böyle bir örnekleme yapıyorsunuz. Peki, ne zaman bunu fark edecek?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yani eğitimle bunu aşmak gerekir tabii, başka yolu yok; ama eğitimi kim programlıyor? Ama farkında olmadan değişiyorlar. Geçen gün bir üniversitede bir panel vardı; o panelde Tevhidi Tedrisat konuşuluyordu. İmam hatip okulları var; bu imam hatip okulları bir yalan üzerine kurulu. Niye bizim imamlarımız da rahipler kadar bilgili değil? Onlara bir hikaye anlattım. Divriği'de Ulu Camii'nin bir imamı var; bu imam hoş bir adam, kocaman sakallı, köylü bir adam. Kilise'deki rahipler gibi okuma-yazması olan bir adam değildi o. Orta halli bir ruhban sınıfı yok. Bir kere, biz onu icat etmeye kalktık. Yani bu bir politik dalavere. O yetmiyormuş gibi, kandırılıyor Türkiye. Kadından imam olmadığına göre, bu bir sahtekarlık. Diyelim ki, bu adamın asıl amacı imam avukat, imam mühendis yapmak. Kaldı ki, bir adam hem mühendis, hem imam olamaz. Bu da bir sahtekarlık. Aslında bu müthiş bir şey, kendi kendilerinin gözünü oyan bir şey. Neden? Bir kadın olacak, kimyacı olacak, o da imamlık tahsili yapmış! O ya imam olarak kalır, ya kimyacı olur. Dolayısıyla, aslında bunlar hep patlayacak bombalar. Kendilerinin de haberleri yok. Geçen gün birisi anlatıyordu; yolda bir lokantaya gitmişler, namaz vaktiymiş. Lokantada bir adam, "Sizin ... yok mu?" filan demiş. Ne zaman olmuş, Hazreti Peygamber zamanında mı? Her yerde namaz kılınabilir. Telekom'un müdürlerinden biri bunu söylüyor, düşünsenize. Böyle bir şey olabilir mi?

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, biliyorum, zamanınız yok; ama size sormak istediğim iki soru daha var. Tabii, tablo kötü.

Prof. DOĞAN KUBAN- Tablo, kültürleşme açısından çok kötü.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Fiziksel olarak da kötü, kültürleşme açısından da kötü.

Prof. DOĞAN KUBAN- Bilimsel olarak bakıyorsun, bazen güzel bir bina yapmışlar, "İyi" filan diyorsun; çünkü onlar da değişme. O değişmeleri de doğru tartmamız filan lazım.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Tam da oraya getireceğim sözü. Tabii, yıllardan bu yana bir taraftan kentlerdeki koruma konusunda ve restorasyonlar konusunda çok ciddi emekler verdiğiniz yerler var; Ulu Camii gibi, hatta İzmir Kemeraltı gibi yerler var. Bu emeği vermişsiniz. Bir taraftan da şöyle bir olayla karşı karşıyayız: Kentsel dönüşüm kavramı diye bir kavram da çıktı.

Prof. DOĞAN KUBAN- Kent zaten değişiyor. Değişmeyen kent mi var? Ne demek o? Bunlar birtakım uydurma isimler.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Sizin temel kavramınız ne bu konuda?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kent, zaten kendiliğinden değişmek zorunda olan bir şey. O değişmeyi kim kontrol edecek? Ekonomik kontroller var, yasal kontroller var, davranışsal kontroller var. Ekonomik koşullar değişiyor, estetik anlayışlar değişiyor. Güzel bir evle karşılaştığımız zaman, güzel bir binayla karşılaştığımız zaman... Metro ne kadar güzel bir şey mesela. Avrupa'da da böyle, Amerika'da da böyle. Onu gören adam köylü bile olsa, bunun daha evvelki koşullardan daha iyi olduğunu anlayacak. Oktay Ekinci bugün anlatıyordu; mektepten çıkıyor, 12 dakikada metroyla gidiyor. Otobüsle filan böyle bir şans yok. Hakikaten, Taksim'den biniyorsun, Levent'e 15 dakikada gidiyorsun. İki dakika sonra bir daha metro geliyor, kaçıracağım filan diye sorun etmiyorsunuz. Bunu gören adam nasıl değişir, onu da bilmiyorum. Yine Oktay anlatıyordu bugün; Paris'te, 1930 senesinde, şehir içinde mimarlık okuyan bir çocuk, şehircilik okuması istenilmiş. 10 dakikada metroyla okula geliyor, derse gidiyor, ders bittikten sonra tekrar mimarlık dersine giriyor. Bu, Paris'te vardı 1930 senesinde. Tabii, kültürel, ekonomik bir şey bu.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Peki, kentsel dönüşümlerde ne hedeflenecek?

Prof. DOĞAN KUBAN- Öyle bir modeli yok ki. Bir model mi var? Böyle bir model yok ki, yani yapamayız ki. Bunlar zaman içinde oluşacak.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama o yönde çabalar var. Diyelim ki, İstanbul'u planlamaya çalışıyorlar.

Prof. DOĞAN KUBAN- Yok böyle bir şey.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- “Olanaksız” mı diyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Planlama kimse yapamaz. MIT'de bir uluslararası toplantı vardı; dünyanın en ünlü şehircileri filan katılmıştı. Planlamadan bahsediyorlardı. “Hiçbir plan uygulanmaz Türkiye'de” dedim.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin bundan bir süre önce aldığı bir kararda, 400 tane parsel ölçeğinde imar tadilatı kabul edilmiş. Sırada 5 bin tane bekliyormuş. Yani nasıl olabilir böyle bir şey?

Prof. DOĞAN KUBAN- Olmaz zaten, olmuyor da.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Nereye doğru gidiyoruz hocam?

Prof. DOĞAN KUBAN- Kaosa. Bütün büyük kentler kaosa gidiyor. Londra'daki bir belediyenin danışmanı olan adam, “Niçin bu aptal Çinliler bizi örnek alıyor?” diyor. Bütün bunların egemen olduğu bir dünyada ancak kaos olur.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Siz, şu anda otomobilleri aslında kentleşmenin geleceği açısından en büyük tehlike olarak görüyorsunuz.

Prof. DOĞAN KUBAN- İnsan sağlığı için de kötü. İş Bankası şeylerinde benim oğlum çalışıyordu. Herkes hasta, yüzde 80; çünkü havalandırması... New York, enerji bakımından Amerika'nın en iyi şehirlerinden biri. Neden? Bunlar çok açık, biliniyor. Bizim herif köyden gelmiş, belediye reisi olmuş, ondan sonra, “Gökdelen yapacağım, marka yapacağım” filan gibi birtakım komik şeyler peşinde. Bunun bilinçlenmesi, toplumu da bilinçlendirmesi...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu analizleri yaptıktan sonra, önerilere de yer veriyoruz. Sizin gibi, sözcüğün gerçek anlamıyla bilge olan hocamız, bu dergi okurlarına nasıl mesajlar vermek isteyebilir kentlerimiz ve kentleşmeye yönelik? Neler önerebilirsiniz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Vallahi, herhalde kendi kendilerine öğrenecekler. Eğitilmeden kabil değil bu, çünkü çok karmaşık. Yani ben bilmiyorum ki çözümünü. Çok karmaşık ve çok bileşenli. Düşünsenize, Türkiye'de sigortaların yüzde 70'i yabancıların eline geçmiş, bankaların yarısı yabancıların elinde, otomobil firmaları devasa şeyler. Sokaklarda koca koca binalar, toptan satış yerleri filan var. Çok karmaşık. Eğitim ve bilinçli olmak, en önemlisi o. Bir de başka bir şey var tabii; başınıza bela gelirse...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Deprem mi diyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Deprem veya başka şeyler de olabilir.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ne olabilir mesela?

Prof. DOĞAN KUBAN- Ekonomik kriz olur mesela.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu olumsuzluktan bir olumluluk çıkabilir mi?

Prof. DOĞAN KUBAN- Tabii çıkar.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama o zaman da yöneticiler gerekli olmayacak mı?

Prof. DOĞAN KUBAN- Yine olacak, ama bu durumlarda tuhaf bir şekilde enteresan yöneticiler işbaşına gelebilirler.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Bu dergiyle ilgili söyleşimizin dışında, bu deneyim ve birikim noktasından baktığınız zaman, haritacılığı nasıl tanımlıyorsunuz ya da görüyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Bir arkeolog profesör vardı; Arif Müfit Tansel. Onun kazılarına giderdim gençken, asistanken filan. O derdi ki, "Tarih coğrafyasız olmaz." Hakikaten, iyi tarihçi coğrafyayı da iyi bilmek zorunda. Biz şehircilikten filan bahsediyoruz, ama hâlâ kadastroyu tamamlamamışız. Böyle bir şey mi olur? Geçenlerde öyle bir şey yapacaktık; 40 senelik bina var, kadastro yok, "Yok böyle bir şey" diyor. Bir haritacı, "Yahu, 1975 senesinde, Ecevit zamanında, uçakla kıyı-kenar çizgilerini şey yaptılar, orada bulduk, bu binayı ispat ettik" dedi. Daha birçok yerlerde böyle olduğunu sanıyorum.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Envanter diyordunuz bir de.

Prof. DOĞAN KUBAN- O çok kolay; fakat çok emek, çok zaman isteyen bir şey. Almanya'da bir Alman profesörle konuşuyordum, "Bu envanter sorununu filan ne yapıyorsunuz?" dedim. Bir kitap çıkardı; kapı eşiğine kadar her şey...

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Anladım. Siz gideceksiniz tabii, biliyorum. Şu anda sizi fazladan tuttuğumun da farkındayım; ama yine de ısrarla sorayım. "Kadastro yok" diyorsunuz. Peki, harita konusunda ne diyebilirsiniz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Haritanın da var olduğunu sanmıyorum. Babam asker olduğu için, küçükken benim en çok ilgilendiğim şey atlaslardı. O atlara hayran hayran bakardım. Her zaman beni çok ilgilendirmiştir harita. Haritaya bayılırım hâlâ. Türkiye'de harita yok.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama son zamanlarda teknolojik olarak yapıyoruz.

Prof. DOĞAN KUBAN- Yapıyorlar, ama yine de bilgi yeterli değil. Eskiden yapılmış haritalar var. Almanya'da, İtalya'da basılan haritalar var, İtalyanların geçen yüzyılın başında yaptıkları Türkiye'de haritaları var. Bugün hâlâ o nitelikte, ayrıntılı bilgi veren Türkiye haritası yok. Bir zamanlar askerler yaptılar, sakladılar filan.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama gizlilik diye bir kavram var maalesef. Bu, bizim mesleki gelişmemizi de engelliyor. Yani askerler bu harita bilgilerinin...

Prof. DOĞAN KUBAN- Google'da bakıyorsunuz, var.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Ama hukuk tutucu.

Prof. DOĞAN KUBAN- Rasyonel değil. Rasyonel olmayınca da bilim olmaz, bilim olmayınca da eğitim olmaz, eğitim olmayınca da hiçbir şey olmaz.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Tabii, o kurallar olduğu sürece harita kullanma alışkanlığı oluşmuyor toplumda maalesef. Niye; bazı bilgiler gizli de onun için. Bir arkadaşım bana bir harita göstermişti, Almanya'da bulmuş. İçine Almanca yazmışlar, hemen kapağın içine, "Bu bilgiler gizli olduğu için, çantanızın dibinde saklayın. Türkiye'de bu tür haritaları açmak başımıza iş çıkarabilir" diye yazmışlardı.

Prof. DOĞAN KUBAN- Bulgar'ın, Rus'un, Alman'ın, herhangi bir ülkenin elinde bizim bildiğimizden daha fazla bilgi varsa, yasak olan nedir? İki tane Ermeni atlası gördüm geçenlerde, ama Türkiye'de böyle bir şey yapamıyorsunuz. Yasakmış onların buraya girmesi. Biz hâlâ çok geride yaşıyoruz aslında, bir Mercedes'li kabile reisi gibi.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Kentlerde yaşayan kişiler olarak mı bu tanıımı yapıyorsunuz?

Prof. DOĞAN KUBAN- Öyle. "Özet yap" dersen, öyle.

Prof. Dr. EROL KÖKTÜRK- Hocam, bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Aslında başka sorularım da vardı, ama zaman kısıtınız dolayısıyla geçmek zorunda kaldım. Sizi daha fazla tutmayayım.

Çok teşekkür ediyorum hocam, sağ olun.